

“**คู่มือสภาผู้แทนราษฎร**”

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดินจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยการยึดอำนาจการปกครองของคณะผู้ก่อการที่เรียกตนเองว่า “**คณะราษฎร**” และหลังจากนั้นเพียง ๓ วัน ประเทศไทยได้มีรัฐธรรมนูญประกาศใช้เป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ คือ พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕ โดยมีพระยามโนปกรณนิติธาดาเป็นนายกรัฐมนตรีคนแรก of ประเทศไทย ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕ ได้กำหนดรูปแบบของรัฐสภาเป็นแบบสภาเดียว (Unicameral System) คือ **สภาผู้แทนราษฎร** นอกจากนี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แบ่ง ออกเป็น ๓ สมัย กล่าวคือ

สมัยที่หนึ่ง กำหนดให้มีสภาผู้แทนราษฎรชั่วคราวประกอบด้วยสมาชิก จำนวน ๗๐ คน ซึ่งแต่งตั้งโดยคณะผู้รักษานครมฝ่ายทหารในคณะราษฎร

สมัยที่สอง กำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร่วมกันซึ่งประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภท ได้แก่ สมาชิกประเภทที่ ๑ ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง และสมาชิกประเภทที่ ๒ ซึ่งเป็น สมาชิกอยู่แล้วในสมัยที่หนึ่งมีจำนวนเท่ากับสมาชิกประเภทที่ ๑

สมัยที่สาม กำหนดให้มีสภาผู้แทนราษฎรโดยตรง ทั้งนี้ ให้มีระยะเวลาในการพัฒนา ภายในเวลาไม่เกิน ๑๐ ปี

รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อันนำไปสู่การใช้บังคับเป็นรัฐธรรมนูญฉบับถาวรต่อไป

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือ **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕** อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับถาวร ฉบับแรกของประเทศไทย ซึ่งในระยะเวลาต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม รวม ๓ ครั้ง คือ พ.ศ. ๒๔๘๒ พ.ศ. ๒๔๘๓ และ พ.ศ. ๒๔๙๕ ตามลำดับ สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ ฉบับดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจนิติบัญญัตินั้น ได้แก่ การกำหนดให้ใช้ระบบสภาเดียว โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ได้กำหนดให้ สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภท คือ

สมาชิกประเภทที่ ๑ ได้แก่สมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งโดยทางอ้อม กล่าวคือ ให้ประชาชนเลือกผู้แทนตำบลก่อน ต่อจากนั้นผู้แทนตำบลจึงเป็นผู้เลือกผู้แทนราษฎรอีก ครั้งหนึ่ง

สมาชิกประเภทที่ ๒ ได้แก่สมาชิกที่พระมหากษัตริย์ทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้น มีจำนวนเท่ากับสมาชิกประเภทที่ ๑

ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ของการกำหนดให้มีสมาชิกประเภทที่ ๒ ดังปรากฏในพระราชหัตถเลขาทรงสละราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้ทรงมีถึงรัฐบาลในขณะนั้นมีความตอนหนึ่งว่า

"... การที่ข้าพเจ้าได้ขียนยอมให้มีสมาชิก ๒ ประเภท ก็โดยหวังว่าสมาชิกประเภทที่ ๒ ซึ่งข้าพเจ้าตั้งนั้น จะเลือกจากบุคคลที่รอบรู้การงานและชำนาญในวิธีดำเนินการปกครองประเทศทั่ว ๆ ไป ไม่จำกัดว่าเป็นพวกใดคณะใด เพื่อจะได้ช่วยเหลือนำทางให้แก่สมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งขึ้นมา แต่ครั้นเมื่อถึงเวลาที่จะตั้งสมาชิกประเภทที่ ๒ ขึ้น ข้าพเจ้าหาได้มีโอกาสแนะนำในการเลือกเลย และคณะรัฐบาลก็เลือกเองแต่จะเพาะผู้ที่เป็นพวกของตนเกือบทั้งนั้น มิได้คำนึงถึงความชำนาญ...."

จนกระทั่งวันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๓ ของประเทศ คือ **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๙** ซึ่งกำหนดให้ใช้ระบบสองสภา (Bicameral System) ขึ้นเป็นครั้งแรก กล่าวคือ กำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วย **สภาผู้แทน** ที่มาจากการเลือกตั้ง และ **พฤฒสภา** มาจากการเลือกตั้งทางอ้อม ทั้งนี้ด้วยความมุ่งหวังที่จะให้ประเทศไทยมีสถาบันหลักที่ทำหน้าที่กั้นกรองงานของสภาผู้แทนราษฎรและคอยเหนี่ยวรั้งมิให้สภาผู้แทนราษฎรทำงานด้านนิติบัญญัติอย่างรวดเร็วเกินไปจนขาดความรอบคอบ อันอาจจะก่อให้เกิดผลเสียหายต่อประเทศชาติและสังคมโดยรวมอย่างมิได้ตั้งใจ จากความเป็นมาดังกล่าวจึงถือได้ว่าสถาบันวุฒิสภาได้ถือกำเนิดและเริ่มมีบทบาทในระบบการเมืองไทยขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๔๘๙ นี้เป็นต้นมา

“พฤฒสภา” ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๙ ประกอบด้วยสมาชิก จำนวน ๘๐ คน มาจากการเลือกตั้งทางอ้อม กล่าวคือ ให้มี **“องค์การเลือกตั้งสมาชิกพฤฒสภา”** ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนที่มาจากการเลือกตั้งจากราษฎรโดยตรงในขณะนั้นเป็นผู้เลือกสมาชิกพฤฒสภาเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๙

ต่อมาวันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐ จอมพล ผิน ชุณหะวัณ ได้ก่อรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลและยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๙ และได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๔ ขึ้น คือ **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๔๙๐** ที่กำหนดให้ใช้ระบบสองสภาโดยประกอบด้วย **“วุฒิสภา”** ซึ่งเปลี่ยนชื่อมาจาก **“พฤฒสภา”** โดยพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทน และ **“สภาผู้แทนราษฎร”** ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงในจำนวนที่ถือเอาสัดส่วนของประชากรในแต่ละจังหวัดสองแสนคนต่อผู้แทนหนึ่งคน

* องค์การ **“วุฒิสภา”** เกิดขึ้นครั้งแรกดังบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๙ ซึ่งกำหนดให้รัฐสภามี ๒ สภา ประกอบด้วย **“พฤฒสภา”** (รัฐธรรมนูญฉบับต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นวุฒิสภา) และ **“สภาผู้แทน”** แต่อย่างไรก็ตามลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกผู้ทำหน้าที่ในฐานะที่ปรึกษาเพื่อกั้นกรองงานของสมาชิกสภาผู้แทนได้ปรากฏครั้งแรกตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยบทเฉพาะกาล พุทธศักราช ๒๔๘๓ (กำหนดให้มีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภท คือ สมาชิกประเภทที่ ๑ และสมาชิกประเภทที่ ๒)

รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม รวม ๓ ครั้ง โดยเฉพาะการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๒ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้บัญญัติให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อทำหน้าที่จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับถาวร อันเป็นที่มาของการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๕ คือ **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒** เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยกำหนดให้ใช้ระบบสองสภา ประกอบด้วย **สภาผู้แทนราษฎร** ซึ่งมีสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งและมีจำนวนตามสัดส่วนประชากรในแต่ละจังหวัดหนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อผู้แทนราษฎรหนึ่งคน ส่วน **วุฒิสภา** มีสมาชิกจำนวน ๑๐๐ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งจากผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๕ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ก่อรัฐประหารโดยยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ และนำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๕๓๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ พุทธศักราช ๒๕๕๒ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยบทเฉพาะกาล พุทธศักราช ๒๕๕๓ กลับมาใช้ใหม่ไปพลางก่อน โดยกำหนดให้ใช้ระบบสภาเดียว ประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภทเช่นเดิม แต่ปรากฏว่ายังมีบางมาตราไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น จึงได้มีการดำเนินการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๖ ขึ้น คือ **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๕** แก้ไขเพิ่มเติม **พุทธศักราช ๒๕๕๕** และประกาศใช้เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยกำหนดให้ใช้ระบบสภาเดียวประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภทเช่นเดิม กระทั่งต่อมาเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ก่อรัฐประหารแต่ยังคงใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๕ โดยมีเงื่อนไขเพิ่มเติม ซึ่งยังคงใช้ระบบสภาเดียวประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภทเช่นเดิม ต่อมา จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ก่อรัฐประหารอีกครั้งเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ และประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๗ คือ **ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๐๒** ซึ่งกำหนดให้มีสภาทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ และให้มีฐานะเป็นรัฐสภาทำหน้าที่นิติบัญญัติด้วย โดยมีสมาชิกจำนวน ๒๕๐ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง

๙ ปีต่อมาได้มีการประกาศใช้**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑** อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๘ ในสมัยรัฐบาล จอมพล ถนอม กิตติขจร เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๑ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้้นำระบบสองสภากลับมาใช้อีกครั้งหนึ่ง โดยกำหนดให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิสาขาต่าง ๆ มีจำนวนสามในสี่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้น

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๔ จอมพล ถนอม กิตติขจร ได้ก่อรัฐประหารขึ้นอีกครั้ง พร้อมทั้งประกาศใช้**ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๔** นับเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๙ เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๔ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้บัญญัติให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติประกอบด้วยสมาชิก จำนวน ๒๕๙ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

บทนำ

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ได้เกิดเหตุการณ์วันมหาวิปโยคทางการเมืองขึ้นอันเป็นเหตุทำให้ จอมพล ถนอม กิตติขจร ต้องลาออกตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และมีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่โดยมีนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พร้อมทั้งมีการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่และประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑๐ คือ **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗** เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้มีระบบสองสภา โดยวุฒิสภามีสมาชิกจำนวน ๑๐๐ คน และสภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่า ๒๕๐ คน รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๑๘ เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๘

ในวันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ ประเทศไทยได้ประกาศใช้**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๙** นับเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑๑ หลังจากการก่อรัฐประหารเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ โดยพลเรือเอก สงัด ชลออยู่ รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้มี**สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน** เพื่อทำหน้าที่ในด้านนิติบัญญัติ ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่า ๓๐๐ คน แต่ไม่เกิน ๕๐๐ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง และมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ทั้งนี้ เมื่อครบวาระสี่ปีแล้วให้มีรัฐสภาอันประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภากายในระยะเวลาเก้าสิบวัน

ต่อมา พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ ได้ทำการรัฐประหารอีกครั้งเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ พร้อมทั้งสั่งการให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้น ซึ่งในระหว่างนี้ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑๒ เป็นการชั่วคราว คือ **ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๐** จนกระทั่งในวันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้มีการประกาศใช้**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑** นับเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑๓ โดยกำหนดให้ใช้ระบบสองสภาประกอบด้วย **สภาผู้แทนราษฎร**มีจำนวนสมาชิกตามสัดส่วนประชากรในแต่ละจังหวัดหนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคนและ **วุฒิสภามีจำนวนสมาชิกไม่เกินสามในสี่ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร** รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการแก้ไขรวม ๒ ครั้ง คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๒๘ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๒

จนกระทั่งวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้เกิดรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) นำโดย พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ และได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑๔ คือ **ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๓๔** เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยกำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อทำหน้าที่จัดทำรัฐธรรมนูญ ต่อมาได้ประกาศใช้**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔** อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑๕ เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ กำหนดให้มีสองสภา ประกอบด้วย **สภาผู้แทนราษฎร** มีสมาชิกจำนวน ๓๖๐ คน มาจากการเลือกตั้ง และ **วุฒิสภา** มีสมาชิกจำนวน ๒๗๐ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง กบได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ อีก ซึ่งได้กำหนดให้วุฒิสภามีสมาชิกจำนวนสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนสมาชิกตามสัดส่วนประชากร

ในแต่ละจังหวัดโดยถือเอาจำนวนหนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรวมทั้งสิ้นจำนวน ๖ ฉบับ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๓๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๓๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๕๓๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พุทธศักราช ๒๕๓๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๕ และฉบับสุดท้ายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นผลสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ **“พฤษภาทมิฬ”** อันสะท้อนให้เห็นถึงกระแสของสังคมที่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญเพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการเมือง โดยเน้นความโปร่งใสในการบริหารราชการแผ่นดิน ควบคู่ไปกับการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจระหว่างองค์กรซึ่งจะนำมาซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ โดยสุจริตและสามารถตรวจสอบได้ จึงได้มีการเคลื่อนไหวอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ เพื่อเรียกร้องให้รัฐสภาดำเนินการปฏิรูปการเมืองโดยกระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่โดยเร็วที่สุด ซึ่งรัฐสภาในขณะนั้นได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คพป.) เพื่อทำหน้าที่ศึกษาหาแนวทางในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเพื่อเสนอเป็นรายงานต่อรัฐสภาและประชาชนทั่วไปเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยรัฐบาลชุดที่มีนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งมาจากการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาในอันที่จะสนับสนุนให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยคำนึงถึงข้อเสนอของ คพป. โดยได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการเมือง (คปก.) เพื่อทำหน้าที่ศึกษาและเสนอแนวทางต่อรัฐบาลจนกระทั่งคณะรัฐมนตรีมีมติให้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช.... เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาและรัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบโดยได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ ให้มีองค์กรในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในรูปแบบของ**สภาร่างรัฐธรรมนูญ** อันประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๙๙ คน และในวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่ประชุมรัฐสภาได้ลงมติรับเลือก**สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ** (สสร.) เพื่อทำหน้าที่จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จวบจนกระทั่งเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ ภารกิจได้สำเร็จลุล่วงลงโดยใช้เวลาในการจัดทำ ๒๓๓ วัน และรัฐสภาให้ความเห็นชอบอันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑๖ ของประเทศไทย กล่าวคือ **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐** ซึ่งรัฐธรรมนูญนี้มีสาระสำคัญที่ปรากฏอยู่คำปรารภของรัฐธรรมนูญที่มุ่งส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนกับให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้มีการปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑๖ ของประเทศไทย ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๔ ตอนที่ ๕๕ ก วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ซึ่งเน้นเจตนารมณ์ที่นำมาซึ่งแนวทางปฏิบัติเป็นรูปธรรมของการปฏิรูปการเมือง โดยยังคงกำหนดให้ **“รัฐสภา”** เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติแบบสภาคู่ อันประกอบด้วย **“สภาผู้แทนราษฎร”** และ **“วุฒิสภา”** ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎร เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของประเทศไทยมีจำนวน ๒๐๐ คน

โดยเฉพาะในส่วนของวุฒิสภานั้น กำหนดให้มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ดังเช่นที่เคยมีมาในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ กล่าวคือ อำนาจหน้าที่ในการพิจารณากลับกรองกฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน นอกเหนือจากการให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของแผ่นดิน และประการสำคัญได้เพิ่มอำนาจใหม่ขึ้นมาโดยให้เป็นสภาที่มีหน้าที่ในการพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรสำคัญตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยกำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือข้าราชการระดับสูงออกจากตำแหน่งหรือให้พ้นจากตำแหน่งด้วย ซึ่งหากแยกบทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภามาตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันโดยละเอียดแล้วอาจจำแนกได้ ๖ ประการสำคัญ ได้แก่ **ด้านนิติบัญญัติ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน การให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญ ๆ การพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งและอำนาจหน้าที่อื่น ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายกำหนด***

ดังนั้น กองบรรณาธิการ **‘จลนิตี’** ได้พิจารณาถึงความสำคัญในการทบทวนและประเมินผลการดำเนินงานของสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบัน ซึ่งเป็นชุดที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของประเทศไทย ทั้งนี้ ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในอันที่จะนำไปสู่การปฏิรูปการเมือง ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาวุฒิสภาชุดนี้ได้ปฏิบัติภารกิจตามอำนาจหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดในหลายด้านด้วยกัน ทางกองบรรณาธิการ **‘จลนิตี’** จึงเห็นควรที่จะได้เสนอบทสัมภาษณ์ทางวิชาการในหัวข้อเรื่อง **‘วุฒิสภากับการปฏิรูปการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ’** จาก ฯพณฯ ประธานวุฒิสภาโดยเฉพาะประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบัน ในฐานะที่วุฒิสภาชุดปัจจุบันเป็นวุฒิสภาชุดแรกของประเทศไทยที่มาจาก การเลือกตั้ง และเพื่อเป็นการนำเสนอมุมมอง ทรรศนะ ตลอดจนข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในประเด็นหัวข้อเรื่อง **‘วุฒิสภากับการปฏิรูปการเมืองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ’** ในอันที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันและชุดใหม่ (ชุด พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๕๕) ที่จะมีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๙ ที่จะถึงนี้รวมทั้งเพื่อเป็นประโยชน์ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงงานของรัฐสภา ตลอดจนประชาชนผู้สนใจ โดยทั่วไปให้มีความรู้และความเข้าใจในประเด็นเรื่องดังกล่าวให้เป็นที่แพร่หลายมากยิ่งขึ้นต่อไป

* ข้อมูลจาก สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, **วุฒิสภา**, สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ หน้า ๑ - ๑๑.

บทสัมภาษณ์

ฯพณฯ นายสุชน ซาลีเครือ ประธานวุฒิสภา

จุดนิติ : **อยากทราบว่าบทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาชุดปัจจุบันกับการปฏิรูปการเมืองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยภาพรวมมีทิศทางเป็นอย่างไร**

ฯพณฯ ประธานวุฒิสภา : ในเบื้องต้นนี้ ใคร่ขอเรียนว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศได้บัญญัติหลักการสำคัญ โดยได้กำหนดให้ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และยังสามารถให้อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล

ในการใช้อำนาจทางรัฐสภานั้นได้กำหนดให้ **“รัฐสภา”** เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติ โดยมีรูปแบบเป็นสภาคู่ อันประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

ในที่นี้จะขอกล่าวเน้นแต่เฉพาะในส่วนของ **“วุฒิสภา”** ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยคน และได้กำหนดให้วุฒิสภามีบทบาท อำนาจและหน้าที่ที่สำคัญรวม ๖ ประการ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง คือ อำนาจและหน้าที่ในด้ามนิติบัญญัติ

อันได้แก่ การพิจารณากลับกรองร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ การพิจารณาอนุมัติพระราชกำหนด ตลอดจนการให้ความเห็นชอบในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

ประการที่สอง คือ อำนาจและหน้าที่ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

อันได้แก่ การรับทราบค่าแถลงนโยบายของรัฐบาล การตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน โดยไม่มีการลงมติ และการตั้งคณะกรรมการสืบพิจารณาศึกษาปัญหาต่าง ๆ

บทสัมภาษณ์

ประการที่สาม คือ อำนาจและหน้าที่ในการพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งตามบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญ

อาทิ กรรมการการเลือกตั้ง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นต้น

ประการที่สี่ คือ อำนาจและหน้าที่ในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองหรือข้าราชการระดับสูงออกจากตำแหน่ง

อาทิ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิก วุฒิสภา ประธานศาลฎีกา อัยการสูงสุด ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ตามรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

ประการที่ห้า คือ อำนาจและหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบในเรื่อง สำคัญ

อาทิ การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทน พระองค์ การให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติ การให้ความเห็นชอบ ในการประกาศสงคราม การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ เป็นต้น โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ในส่วนนี้ หากอยู่ในระหว่างที่อายุของ สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ รัฐธรรมนูญยังได้ กำหนดให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาอีกด้วย

ประการที่หก คือ อำนาจและหน้าที่อื่น ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

อาทิ การตราข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา การรับทราบรายงานผล การดำเนินงานของคณะรัฐมนตรีที่เสนอรัฐสภาในแต่ละปี และรายงาน ประจำปีขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ส่วนราชการ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

นอกจากนั้นวุฒิสภายังมีบทบาทในการเสริมสร้างและกระชับ ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันนิติบัญญัติกับนานาประเทศทั้งในระดับทวิภาคี และในระดับพหุภาคี รวมทั้งการเดินทางไปศึกษาดูงานในต่างประเทศของ สมาชิกวุฒิสภาและคณะกรรมการต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อนำข้อมูลด้านต่าง ๆ มา ประกอบการพิจารณาคำปรึกษาปัญหาของประเทศไทย ตามที่วุฒิสภา มอบหมาย ซึ่งจะก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศในการพัฒนา องค์ความรู้และความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ

วุฒิสภามีบทบาทในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการเมือง การปกครอง โดยเฉพาะการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยระบบรัฐสภา อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศไทยให้แก่ประชาชน โดยการ

บทสัมภาษณ์

ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการแสดงความคิดเห็นและเสนอปัญหาของชุมชนในทุกกระดับ ทั้งในระดับท้องถิ่นและปัญหาในระดับชาติ โดยครอบคลุมในทุกปัญหา ทั้งปัญหาด้านความมั่นคง ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านการต่างประเทศ ด้านการเกษตร ด้านสิ่งแวดล้อมด้านการสาธารณสุข โภชนา และปัญหาอื่น ๆ

บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของสมาชิกวุฒิสภาชุดนี้ ก็คือการมีหน้าที่ในการรับเรื่องราวร้องทุกข์จากพี่น้องประชาชนโดยผ่านกระบวนการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการสิทธิการสามัญประจำวุฒิสภา ทั้ง ๒๓ คณะ และ คณะกรรมการวิสามัญที่ตั้งขึ้นเพื่อดำเนินงานตามภารกิจตามที่วุฒิสภามอบหมาย เพื่อเป็นการสะท้อนปัญหาไปสู่ฝ่ายบริหารและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม อันจะเป็นรากฐานสำคัญให้การปฏิรูปการเมืองของประเทศบรรลุตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในที่สุด

จุดนิติ : ผลการดำเนินงานตามภารกิจในด้านต่าง ๆ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ผ่านมาของวุฒิสภาชุดปัจจุบันในทรรศนะของฯพณฯ ประธานวุฒิสภามีความคิดเห็นเป็นอย่างไร

ฯพณฯ ประธานวุฒิสภา : สำหรับในประเด็นนี้ใคร่ขอเรียนว่าวุฒิสภาชุดปัจจุบันมีภารกิจและหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ที่ต้องรับผิดชอบดำเนินการเพิ่มขึ้นมากกว่าสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งดังเช่นในอดีตที่ผ่านมาหลายประการด้วยกัน ซึ่งหากประเมินจากการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาชุดปัจจุบันซึ่งเป็นชุดที่มาจากการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนับเป็นชุดแรก การปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับที่น่าพอใจหลายด้าน ทั้งนี้ โดยขอจำแนกเป็นแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านนิติบัญญัติ วุฒิสภาได้พิจารณากลับกรองกฎหมายต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพจนสามารถประกาศใช้เป็นกฎหมายที่สำคัญไปมากมาย โดยในการพิจารณากลับกรองร่างกฎหมายของสมาชิกวุฒิสภาได้ใช้เหตุผลประกอบกับความรู้ด้านต่างๆ ของสมาชิกวุฒิสภาแต่ละท่านที่ล้วนแต่มีความรู้ความสามารถ และในบางฉบับก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีความเหมาะสม ซึ่งหากสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่เห็นชอบ ก็จะมีการตั้งคณะกรรมการร่วมกันของทั้งสองสภาเพื่อพิจารณา และกฎหมายบางฉบับแม้จะผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการร่วมกันของทั้งสองสภาแล้ว วุฒิสภาอาจมีมติไม่เห็นชอบด้วยก็ได้ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าวุฒิสภาได้พิจารณาร่างกฎหมายด้วยความรอบคอบ มีความเป็นกลางและ

บทสัมภาษณ์

มีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง โดยมีได้ถูกครอบงำหรือถูกแทรกแซงแต่อย่างใด

ด้านการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน สามารถทำได้หลายทาง ไม่ว่าจะเป็นการอภิปรายซักถามการแถลงนโยบายของรัฐบาลก่อนเข้ารับบริหารประเทศต่อรัฐสภา หรือการแถลงผลงานประจำปีของรัฐบาล ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ประชาชนยังมีข้อสงสัยหรือไม่ทราบข้อเท็จจริง การตั้งกระทู้ถามเพื่อให้รัฐบาลตอบคำถามหรือชี้แจง และอาจมีข้อเสนอแนะให้รัฐบาลนำไปดำเนินการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ หรือเร่งรัดให้มีการดำเนินการอย่างเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งก็สามารถทำได้ทำอยู่เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการพิจารณาศึกษา หรือสอบสวนเรื่องทุจริตต่าง ๆ โดยคณะกรรมการธิการของรัฐสภา ก็สามารถนำข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ได้จากการพิจารณาศึกษาในแต่ละเรื่อง เสนอรายงานต่อวุฒิสภา และเปิดเผยต่อสาธารณชนให้ได้รับทราบเป็นจำนวนมากมายหลายเรื่องด้วยกัน

ด้านการพิจารณาเลือก แต่งตั้ง หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งต่าง ๆ วุฒิสภาชุดปัจจุบันได้ดำเนินการเลือก แต่งตั้ง หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญหลายองค์กร อาทิ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ นอกจากนี้ยังมีตำแหน่งที่สำคัญอื่นๆ เช่น กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง ซึ่งวุฒิสภาได้ดำเนินการพิจารณาเลือก แต่งตั้ง หรือให้ความเห็นชอบด้วยความละเอียดรอบคอบและมีความเป็นกลาง โดยมีการตั้งคณะกรรมการสามัญเพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลที่จะเข้าดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ข้างต้นอย่างเป็นขั้นเป็นตอน มีความละเอียดรอบคอบ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่

ด้านการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง วุฒิสภามีอำนาจในการถอดถอนบุคคลที่ดำรงตำแหน่งระดับสูงออกจากตำแหน่งได้ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ หากบุคคลเหล่านั้นมีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย เป็นต้น แต่ขณะนี้ยังไม่อาจที่จะดำเนินการตามกระบวนการดังกล่าว กล่าวคือ ยังไม่อาจที่จะดำเนินการถอดถอนจาก

ตำแหน่งได้ ทั้งนี้ ก็โดยเหตุที่กระบวนการยังมาไม่ถึงขั้นตอนของวุฒิสภา
อย่างไรก็ดีสมาชิกวุฒิสภาส่วนหนึ่งได้เคยยื่นคำฟ้องคณะกรรมการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรณีการออกระเบียบขึ้นค่าตอบแทน
ให้แก่ตนเองว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมายต่อศาลฎีกา
แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จนกระทั่งศาลฎีกาแผนก
คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้พิจารณาและพิพากษาว่ามี
ความผิดจริงแต่ให้รอการลงโทษไว้แต่ก็ได้ส่งผลให้คณะกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทั้งคณะต้องลาออกในเวลาต่อมา

นอกจากนี้วุฒิสภายังได้ปฏิบัติภารกิจที่สำคัญในด้านอื่น ๆ อีกหลาย
ประการ เช่น การร่วมอภิปรายแสดงความเห็นเสนอแนะต่อการดำเนินงาน
ของรัฐบาล ในคราวที่นายกรัฐมนตรีร้องขอต่อประธานรัฐสภาให้เปิดประชุม
ร่วมกันของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ กรณีปัญหาความไม่สงบใน
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการร่วมพิจารณาให้ความเห็นชอบ
การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ ของรัฐสภา ในประเด็นเรื่อง
องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตแห่งชาติในสัดส่วนของพรรคการเมือง เป็นต้น

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากผลงานในด้านต่าง ๆ ของวุฒิสภาชุดปัจจุบัน
โดยนับตั้งแต่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนต้องยอมรับว่ามีผลงานอยู่ใน
ปริมาณที่มากพอสมควรและอยู่ในระดับหรือในเกณฑ์ที่น่าพอใจเป็นอย่างยิ่ง

จุดนิติ : **สภาพปัญหาและอุปสรรคข้อขัดข้อง ในการปฏิบัติงานตามภารกิจ
ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญของวุฒิสภาชุดปัจจุบันในทวรษณะของ
ฯพณฯ ประธานวุฒิสภามีประการใดบ้าง**

ฯพณฯ ประธานวุฒิสภา : **ในการปฏิบัติภารกิจตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญนั้น วุฒิสภา
ย่อมมีปัญหาและอุปสรรคอยู่บ้างในบางกรณี ซึ่งก็เป็นเรื่องธรรมดาในการ
ทำงานทุกอย่าง ประกอบกับสมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๒๐๐ คน มาจากการ
เลือกตั้งของประชาชนทั่วประเทศและต่างก็มีภูมิหลังในการประกอบอาชีพ
หรือการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่แตกต่างกัน มีประสบการณ์ และความคิด
ที่หลากหลาย ทุกท่านล้วนแต่เป็นผู้ที่ทรงคุณวุฒิทั้งสิ้น และประการที่สำคัญ
ก็คือ ทุกคนต่างก็ได้สังกัดพรรคการเมือง ดังนั้น ทุกคนจึงมีความอิสระและ
มีความเป็นกลางทางการเมือง**

ดังที่ทราบแล้วว่า วุฒิสภาชุดปัจจุบันมีอำนาจหน้าที่มากกว่าวุฒิสภา
ที่มาจากการแต่งตั้งในอดีตที่ผ่านมา และเป็นวุฒิสภาชุดแรกที่มาจากการ
เลือกตั้งโดยตรงของประชาชน อำนาจหน้าที่บางอย่างเป็นหลักการที่ได้

บทสัมภาษณ์

ถูกบัญญัติขึ้นใหม่เป็นครั้งแรก จึงยังไม่มีแนวทางปฏิบัติให้ได้ศึกษาหรือ
สำหรับเป็นกรอบหรือแนวทางในการทำงานที่ชัดเจน ประกอบกับสถานะของ
สมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบันที่ไม่ได้มีสองสถานะอย่างในอดีต กล่าวคือ สมาชิก
วุฒิสภาที่มาจากแต่งตั้งนั้นจะมีสถานะเป็นข้าราชการประจำระดับสูง
ที่ได้รับการแต่งตั้งเข้ามาดำรงตำแหน่ง จึงมีผู้ได้บังคับบัญชาคอยช่วยเหลือ
ในการปฏิบัติงาน แต่สมาชิกวุฒิสภาปัจจุบันต้องอาศัยการปฏิบัติงานของ
ข้าราชการประจำของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาในการปฏิบัติงานเป็นหลัก
แต่สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาก็มีอัตรากำลังข้าราชการในจำนวนที่จำกัด
เพราะยังไม่ได้รับการอนุมัติอัตรากำลังเต็มตามกรอบที่กำหนดไว้ ทำให้การ
ปฏิบัติงานมีปัญหาและอุปสรรคพอสมควร ซึ่งในขณะนี้ ฯพณฯ ประธาน
รัฐสภาและผมกำลังดำเนินการพิจารณาปรับปรุงพระราชบัญญัติจัดระเบียบ
ปฏิบัติราชการฝ่ายรัฐสภาใหม่ เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดรัฐสภามีอิสระและ
มีความคล่องตัวทางด้านการบริหารและการงบประมาณให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้ง
การจัดแบ่งส่วนราชการภายในให้มีความเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์
แก่การปฏิบัติราชการ และรองรับภารกิจของสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นไปได้ด้วยดี
โดยการดำเนินการนี้จะได้พิจารณาไปพร้อมกับการจัดทาสถานที่ตั้งอาคาร
รัฐสภาแห่งใหม่

การที่สมาชิกวุฒิสภาไม่ได้สังกัดพรรคการเมืองก็อาจเป็นปัญหาบ้าง
ในด้านการพิจารณากฎหมายหรือการดำเนินการในเรื่องอื่น ๆ ดังที่
ผมได้กล่าวในเบื้องต้นแล้วว่าสมาชิกวุฒิสภาทุกท่านต่างมีความเป็นอิสระ
ในความคิดของตน ไม่ได้สังกัดพรรคการเมือง จึงทำให้ความคิดเห็น
ในแต่ละเรื่องมีความหลากหลายและมีความเป็นอิสระโดยไม่ตกอยู่ภายใต้
อิทธิพลหรืออำนาจของพรรคการเมือง ประกอบกับบางครั้งการตีความ
กฎหมายก็เป็นไปได้ในหลายแนวทาง จึงต้องมีการแสดงความคิดเห็นให้เกิด
การตกลงเสียก่อนในเบื้องต้น จนบางครั้งอาจถูกมองว่ามีความขัดแย้ง
เกิดขึ้นในองค์กรของวุฒิสภา หรือมีการแบ่งเป็นฝักเป็นฝ่ายเพราะถูกครอบงำ
โดยฝ่ายการเมือง เป็นต้น

ส่วนในเรื่องการพิจารณากลับกรองกฎหมายของวุฒิสภานั้น
รัฐธรรมนูญได้กำหนดเงื่อนไขเอาไว้โดยชัดเจน ซึ่งแตกต่างกับ
สภาผู้แทนราษฎรที่ไม่มีเงื่อนไขเวลาบังคับไว้ สมาชิกวุฒิสภาทุกท่านก็ประสงค์
จะพิจารณาด้วยความละเอียดรอบคอบและมีการทำการบ้านกันหนักมาก
จนอาจถูกมองว่าทำให้การพิจารณากฎหมายใช้เวลามากในบางฉบับ

ปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติภารกิจของวุฒิสภา
จึงมีมากบ้าง น้อยบ้าง ซึ่งปรากฏเป็นระยะ ๆ และเมื่อเกิดปัญหาสมาชิก

บทสัมภาษณ์

วุฒิสภาทุกท่านต่างก็มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการพิจารณาหรือคลี่คลาย ปัญหาอย่างเต็มกำลัง จนกระทั่งปัญหาได้คลี่คลายหรือหมดไปในที่สุด

จุดนิติ : บทสรุปและข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขสภาพปัญหาและ อุปสรรคข้อขัดข้องในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานของวุฒิสภา สัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในการปฏิรูปการเมืองนั้น ในทศวรรษของ ฯพณฯ ประธานวุฒิสภามีความคิดเห็นเป็นประการใด

ฯพณฯ ประธานวุฒิสภา : ดังที่ผมได้เรียนมาแล้วในเบื้องต้นว่า วุฒิสภาชุดปัจจุบันได้ถือ กำเนิดมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งเกิด จากกระแสการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมืองของประเทศไทยทั้งระบบ ใน อันที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และการสถาปนาสถาบัน การเมืองให้มีความมั่นคง ดังนั้น การบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันอาจ กล่าวได้ว่าเราเพิ่งก้าวอยู่ในระยะเวลาเริ่มต้นเท่านั้นหรือเพียงระยะเวลา ๘ ปีของการใช้รัฐธรรมนูญ ดังนั้น จึงอาจมีปัญหาอุปสรรคและข้อขัดข้อง พอสมควรที่เราจะต้องร่วมมือร่วมใจกันหาแนวทางในการแก้ไขต่อไป

หากกล่าวเฉพาะบทบาทและอำนาจหน้าที่ในส่วนของวุฒิสภาแล้ว จะพบว่ามีการวิวัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไปมากเมื่อเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญ ฉบับก่อน ๆ กล่าวคือ ทั้งมิติในด้านที่มาของสมาชิกวุฒิสภา มิติในด้านของ บทบาทและอำนาจหน้าที่ หรือมิติในด้านของความสัมพันธ์กับองค์กรอื่น ๆ ตามรัฐธรรมนูญ สิ่งเหล่านี้ทำให้เราพบว่าปัญหาและอุปสรรคหลายด้านที่ได้ เกิดขึ้นในระหว่างที่มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ซึ่งทางวุฒิสภามีความ จำเป็นที่จะต้องดำเนินการทบทวนหรือปรับปรุงแก้ไขให้มีความชัดเจน รวม ๒ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นแรก คือ มิติในด้านที่มาของสมาชิกวุฒิสภา ปัญหา ในประเด็นนี้เป็นปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนในด้านสังคมวิทยาการเมือง อยู่พอสมควร ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดให้วุฒิสภา เป็นสภาที่สมาชิกมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎร ประกอบกับ เจตนารมณ์ที่แท้จริงของรัฐธรรมนูญก็มีความต้องการที่จะให้วุฒิสภาเป็น องค์กรที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและควบคุมการดำเนินงาน ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น บุคคลที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งสมาชิก วุฒิสภาก็จะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่มีความเป็นกลางทางการเมือง และมีความเป็นอิสระเป็นอย่างสูงด้วย

บทสัมภาษณ์

ถึงแม้ว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญจะกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาจะต้องไม่สังกัดพรรคการเมืองก็ตาม แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ปัญหากรณีที่วุฒิสภาถูกมองว่า ไม่มีความเป็นกลางทางการเมือง ซึ่งผู้วิพากษ์วิจารณ์บางคนอาจมองว่าวุฒิสภามีการแบ่งเป็นพรรคเป็นพวกหรือมีการเป็นฝักเป็นฝ่ายในวุฒิสภา ซึ่งการที่จะแก้ไขปัญหานี้ เราคงต้องพิจารณาจากเหตุและปัจจัยในหลาย ๆ ประการที่เกี่ยวข้อง ดังเช่นที่ผมได้กล่าวมาโดยลำดับข้างต้นแล้วว่า สังคมวิทยาการเมืองกับการบัญญัติกฎหมายในรัฐธรรมนูญนั้น เป็นเรื่องที่ไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้ และมีดีในการมองปัญหาทางกฎหมายก็จะต้องมีความกว้างขวางและต้องมองอย่างรอบด้านมากกว่านี้ ซึ่งหากเรามองปัญหานี้ในมุมกลับ กล่าวคือ หากจะกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาสามารถสังกัดพรรคการเมืองได้แล้วผลที่ออกมาจะเป็นเช่นใด ทั้งผลดีและผลเสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะกระทบต่อหลักการและประสิทธิภาพของการปฏิรูปการเมืองหรือไม่ เพียงใด ซึ่งผมคิดว่าปัญหานี้เป็นปัญหาใหญ่พอสมควรที่เราจะต้องคิดกันให้หนักและด้วยความรอบคอบเป็นประเด็นแรก ๆ

ประเด็นที่สอง คือ มิติด้านบทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา โดยที่ตลอดระยะเวลาหกปีที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าวุฒิสภาชุดที่มาจากกาเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของไทยนั้น ได้มีบทบาทในการปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นในด้านงานนิติบัญญัติ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน การตรวจสอบใช้อำนาจรัฐ การแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ การถอดถอนบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญและข้าราชการระดับสูง และการให้ความเห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญ ซึ่งปัญหาอุปสรรคและข้อขัดข้อง ในการดำเนินการทั้งหลายทั้งปวงเหล่านี้ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาอาจถือว่าเป็นเรื่องปกติของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การที่วุฒิสภาเราย่อมรับฟังความคิดเห็นจากพี่น้องประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย รวมทั้งบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการยึดมั่นและเคารพต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ในการที่จะปฏิรูปการเมืองแล้ว การแก้ไขปัญหาอุปสรรคและข้อขัดข้องในด้านการปฏิบัติงานตามภารกิจของรัฐธรรมนูญย่อมลุล่วงไปได้ในที่สุด.

๖ ๖ ๖
๖ ๖ ๖

บทสัมภาษณ์